

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania G. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
z udziałem zainteresowanego J. B.
o odpowiedzialność członka zarządu za zaległości składkowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Odwołujący się G.W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 czerwca 2015 r., w sprawie III AUa (...). Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 630 ze zm.) w związku z art. 31 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), przez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, w której członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wykazał istnienie przesłanki egzoneracyjnej w

postaci zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we właściwym czasie oraz naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy - art. 382 k.p.c., przez nierozpoznanie całości materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu, w szczególności zeznań świadka W. K. oraz prywatnej opinii doradcy podatkowego K. M. , z treści których wynika, że ubezpieczony jako członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dochował właściwego terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne, tj.: 1) czy złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością można uznać za złożone z przekroczeniem terminu, o którym mowa w art. 116 § 1 pkt 1 lit. a ustawy Ordynacja podatkowa w sytuacji, w której złożenie przedmiotowego wniosku w terminie późniejszym niż ustalony na podstawie art. 5 § 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) nie doprowadziło do pokrzywdzenia wierzycieli, a możliwości ich zaspokojenia z majątku spółki były takie same w obu datach, „mając na uwadze obowiązujący pogląd Sądu Najwyższego o niestosowaniu wprost zasady, że wniosek o ogłoszenie upadłości powinien zostać zgłoszony w ciągu 2 tyg. od dnia ujawnienia, że majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie długów (wyr. SN z 6.06.1997 r. sygn. akt: III CKN 65/97, 11.10.2000 r. sygn. akt: III CKN 252/00)”; 2) czy złożenie odwołania od decyzji organu ubezpieczeniowego wstrzymuje bieg przedawnienia należności z tytułu składek wynikających z decyzji o odpowiedzialności osoby trzeciej?

Alternatywnie, w razie nieuznania przez Sąd Najwyższy przedstawionych zagadnień prawnych za istotne, skarżący podniósł, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na to, że Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości spółki w czasie właściwym w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej.

Pozwany Zakład ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. pismem wniesionym po upływie terminu wskazanego w art. 398⁷ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.

(data doręczenia skargi kasacyjnej – 30 października 2015 r., data nadania pisma organu rentowego w urzędzie pocztowym – 23 lutego 2016 r.) wnioś o oddalenie skargi kasacyjnej i „orzeczenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm określonych w § 12 w zw. z § 6 pkt. 7 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przez istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., na które powołuje się skarżący, należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Dodać też trzeba, że istotnym zagadnieniem prawnym jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Skarżący wnosi o dokonanie pojęcia „właściwego czasu” z art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej, która była wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki z dnia 11 maja 2006 r., I UK 271/05, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 142; z dnia 9 lipca 2009 r., II UK 374/08, OSNP 2011 nr 5-6 poz. 82;

z dnia 1 września 2009 r., I UK 95/2009, LexPolonica nr 2127773; z dnia 16 września 2009 r., LexPolonica nr 2377205; z dnia 22 czerwca 2006 r., I UK 369/2005, LexPolonica nr 1314775; z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 199/15, LEX nr 1964556). Pewne *novum* stanowi wprowadzie wyrażona przez skarżącego wątpliwość, „czy złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki można uznać za złożone z przekroczeniem terminu, o którym mowa w art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej w sytuacji, w której złożenie przedmiotowego wniosku w dacie późniejszej niż ustalony na podstawie art. 5 § 1 i 2 rozporządzenia z 24.10.1934 r. Prawo upadłościowe, nie doprowadziło do pokrzywdzenia wierzycieli, a możliwości ich zaspokojenia z majątku spółki było takie same w obu datach”, jednakże abstrahując od znaczenia tego aspektu dla wykładni art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej, należy stwierdzić, że przedstawiony problem pozostaje poza podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku, w którym nie ustalono takich okoliczności.

Z kolei odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego

lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Wymagań tych skarżący nie spełnił, bowiem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej ograniczył się do lakonicznego stwierdzenia, że Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości spółki w czasie właściwym w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej. Tymczasem w konsekwencji opisanego wyżej modelu skargi kasacyjnej w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań tego środka prawnego ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania,

nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w punkcie 1 sentencji.

Rozpoznając wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, sformułowanym w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1998 r., III CKN 805/98 (OSNC 1999 nr 4, poz. 79), za złożenie odpowiedzi na skargę kasacyjną adwokatowi lub radcy prawnemu przysługuje wynagrodzenie jak za sporządzenie i wniesienie skargi. Strona przeciwna może wnieść do sądu drugiej instancji odpowiedź na skargę kasacyjną w terminie dwutygodniowym od doręczenia jej skargi (art. 398⁷ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Nie stanowi odpowiedzi na skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 nr 9, poz. 120, 14 marca 2003 r., V CKN 1733/00, LEX nr 80249, czy 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01, LEX nr 141392). W konsekwencji, nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (art. 167 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.). Ze wskazanych przyczyn nie może być uwzględniony wniosek organu

rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, zawarty w piśmie określonym jako odpowiedź na skargę kasacyjną i wniesionym po upływie terminu do podjęcia tej czynności procesowej.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w punkcie 2 sentencji.